

Н.В. Негода, аспірант

О.Г. Жукова, к.т.н., доцент

Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ

КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯОРІЄНТОВАНОГО МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація. *Важливо дослідити важливість вирішення екологічних проблем для сталого розвитку держав та удосконалення міського середовища, зокрема у містах-мільйонниках, де велика концентрація будівель, споруд, інфраструктури, що негативно впливає на навколишнє середовище.*

Ключові слова: Екологічні проблеми, антропогенне навантаження, оцінка якості середовища, здоров'яорієнтоване міське середовище, ризики здоров'я, моніторинг

У будь-якому місті, що відноситься до категорії міст-мільйонників велике скучення будівель та споруд, інфраструктури, промислових об'єктів на невеликій території породжує величезне антропогенне навантаження на навколишнє середовище, що призводить до ряду негативних змін та перетворень.

Стан компонентів міського середовища може бути представлений кількісними показниками оцінки концентрації шкідливих речовин, рівнів шумового, магнітного та радіаційного впливів та зіставлення їх із нормованими параметрами відповідних компонентів довкілля.

Усунення різнохарактерності, неможливість порівняти результати, які виражені у різних одиницях (наприклад, забруднення повітряного та водного басейнів у перевищеннях ГДК; шум – у децибелах; електромагнітний фон - у в/м і т.п.) та забезпечується при розрахунку комплексних навантажень на довкілля за укрупненими показниками. Для порівняння таких різних компонентів довкілля можна використовувати метод бальної оцінки.

В рамках концепції якості міського простору виділяється ряд параметрів, які можуть бути віднесені до фізичного аспекту здоров'яорієнтованого міського простору: охорона здоров'я, безпека, доступність якісного житла та послуг, доступність міського громадського відпочинку та відкритих просторів, різноманітність варіантів транспортної доступності, управління відходами, мінімізація забруднення навколишнього середовища та управління цим процесом, адаптація до змін клімату та пом'якшення наслідків стихійних лих.

Якість міського середовища в ході досліджень нами пропонується оцінювати за трьома основними класифікаційними блоками: якість та ступінь розвитку інфраструктури міського середовища, якість міського простору, безпека перебування людей на території населеного пункту.

Ряд існуючих підходів роблять основний акцент саме на оцінці якості придатності міських об'єктів для функціонування та життєдіяльності населення.

Наприклад, аналіз планувальних рішень, соціально-психологічна комфортність та ін. Розглянуті підходи є комплексними, орієнтованими на забезпечення високої якості життя містян та сталого розвитку міст. Збереження та зміцнення здоров'я міського населення є більш локальним завданням: для забезпечення ефективного управління здоров'ям міського населення потрібні конкретні інструменти та розгорнуті системи показників. Одним із варіантів вирішення цієї проблеми може виступати система оцінки ступеня сформованості здоров'я орієнтованого міського середовища, заснована на оцінці ризиків для здоров'я населення.

Здоров'яорієнтованість міського середовища у контексті управління ризиками здоров'ю населення означає, що фізичний простір міста орієнтовано на мінімізацію впливу факторів довкілля на здоров'я городян, сприяє підвищенню опору людського організму, профілактиці «першопричин поганого здоров'я».

Оскільки структура захворюваності та смертності міського населення має виражені регіональні особливості, формування здоров'яорієнтованого простору міста має здійснюватися з урахуванням особливостей здоров'я мешканців конкретної території. Основною причиною смертності серед міського населення є захворювання пов'язані із серцево-судинною системою.

Для оцінки ступеня сформованості здоров'я орієнтованого міського простору на практиці пропонується використовувати систему показників (табл. 1). Ця оцінка може здійснюватися в рамках моніторингу якості міського середовища, соціально-гігієнічного моніторингу та системи моніторингу факторів ризику неінфекційних захворювань.

Таблиця 1

Показники ступеню сформованості здоров'я орієнтованого міського простору

Фактори ризику для здоров'я	Характеристика міського простору	Показники
Хімічне забруднення атмосферного повітря	Ступінь озеленення території	Площа озелених територій загального користування, що припадає на одного жителя (м ²). Рівень озеленення територій (%).
	Сформованість альтернативної транспортної інфраструктури	Частка доріг, обладнаних виділеними смугами для руху громадського транспорту, в загальній протяжності автомобільних доріг місцевого користування (%). Співвідношення протяжності доріг з облаштованими смугами для велосипедистів до загальної протяжності автомобільних доріг місцевого користування. Кількість громадських велопаркувальних місць на одного

		мешканця. Кількість місць для парковки на одного жителя
Хімічне забруднення водних об'єктів	Відповідність джерел водопостачання санітарним нормам	Частка поверхневих джерел централізованого питного водопостачання без зони санітарної охорони (%)
	Розвиненість системи водопостачання	Частка водопроводів, забезпечених технологіями очищення та знезараження води (%). Частка каналізаційних мереж, які потребують заміни (%). Частка очисних споруд, які потребують капітального ремонту (%). Частка очисних споруд каналізації, оснащених обладнанням для обробки опадів стічних вод (%)
Малорухливий спосіб життя	Ступінь розвиненості інфраструктури для занять спортом	Кількість спортивних споруд різного типу на 100 тис. населення. Одноразова пропускна спроможність спортивних споруд різного типу на 10 тис. населення
Неправильний спосіб харчування	Ступінь розвиненості інфраструктури для здорового харчування	Забезпеченість площами для торгівлі та організації харчування з розрахунку на 1000 населення. Кількість підприємств громадського харчування, які надають послуги харчування

Здоров'я орієнтованість простору тимчасового міста є не просто способом покращення якості умов життя людей, але і основою успішного соціально-економічного розвитку міста, способом накопичення його людського потенціалу. Вирішення завдання розвитку здоров'яорієнтованого міського середовища вимагає консолідованих дій муніципальних органів влади, експертної спільноти, господарюючих суб'єктів, громадських організацій та населення. Крім того, здатність міського простору забезпечувати можливості збереження та зміцнення здоров'я громадян передбачає його сформованість не тільки на фізичному, але та соціальному та символічному рівнях, тобто. комплексний розвиток.